

El rei Artús, un veritable general escocès

L'estudi recent d'un investigador anglès defensa que el rei Artús va ser un personatge històric. També diu que ni era rei ni combatia les tribus anglosaxones que van envair Gran Bretanya al segle V. Era un "valent" general escocès que no lluitava contra els invasors sinó contra altres britons.

Reportatge d'Àstrid Bierge

Del rei Artús sabem un niu de coses. És personatge de llegenda, de pintura, de poema, de relat, de pel·lícula. Rei de Camelot –la fortalesa impol·luta on imperava un sentit majestàtic de la justícia, l'honor i el coratge–, tenia el mag Merlí de conseller, brandava l'Excalibur contra els invasors anglosaxons i va morir a Avalon a mans de Mordred. Guenièvre, la seva dona, va enganyar-lo amb Lancelot, cavaller de la Taula Rodona, que, a més, va anar a buscar el Sant Greal. "Rodona. Sense capçal ni peus, tots iguals, fins i tot el Rei" diu Sean Connery a Richard Gere, de rei Artús a Lancelot. Els més antics o els més curiosos deuen recordar més bé la pel·lícula protagonitzada per Richard Harris, la de Disney o la de Monty Python, i els *freaks* del còmic pensaran en el Prince Valiant de Harold Foster.

La maquinària artúrica en la qual s'inspiren les nostres adaptacions modernes la va posar en marxa Geoffrey de Monmouth al segle XII. En el seu relat pseudohistòric *Història dels Reis de Bretanya* va engendrar la llegenda

Retrat del rei Artús, per Charles Ernest Butler.

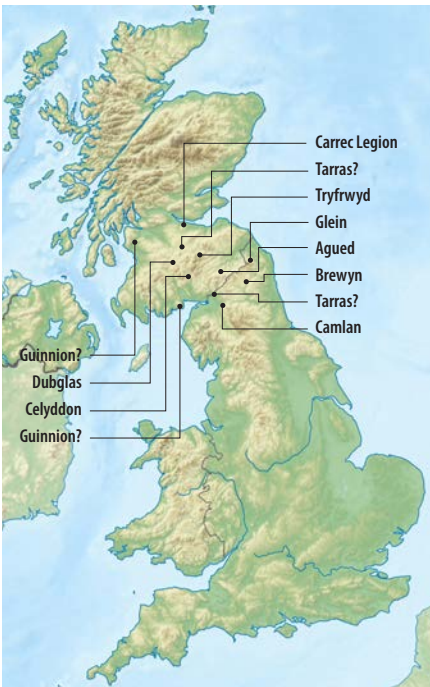
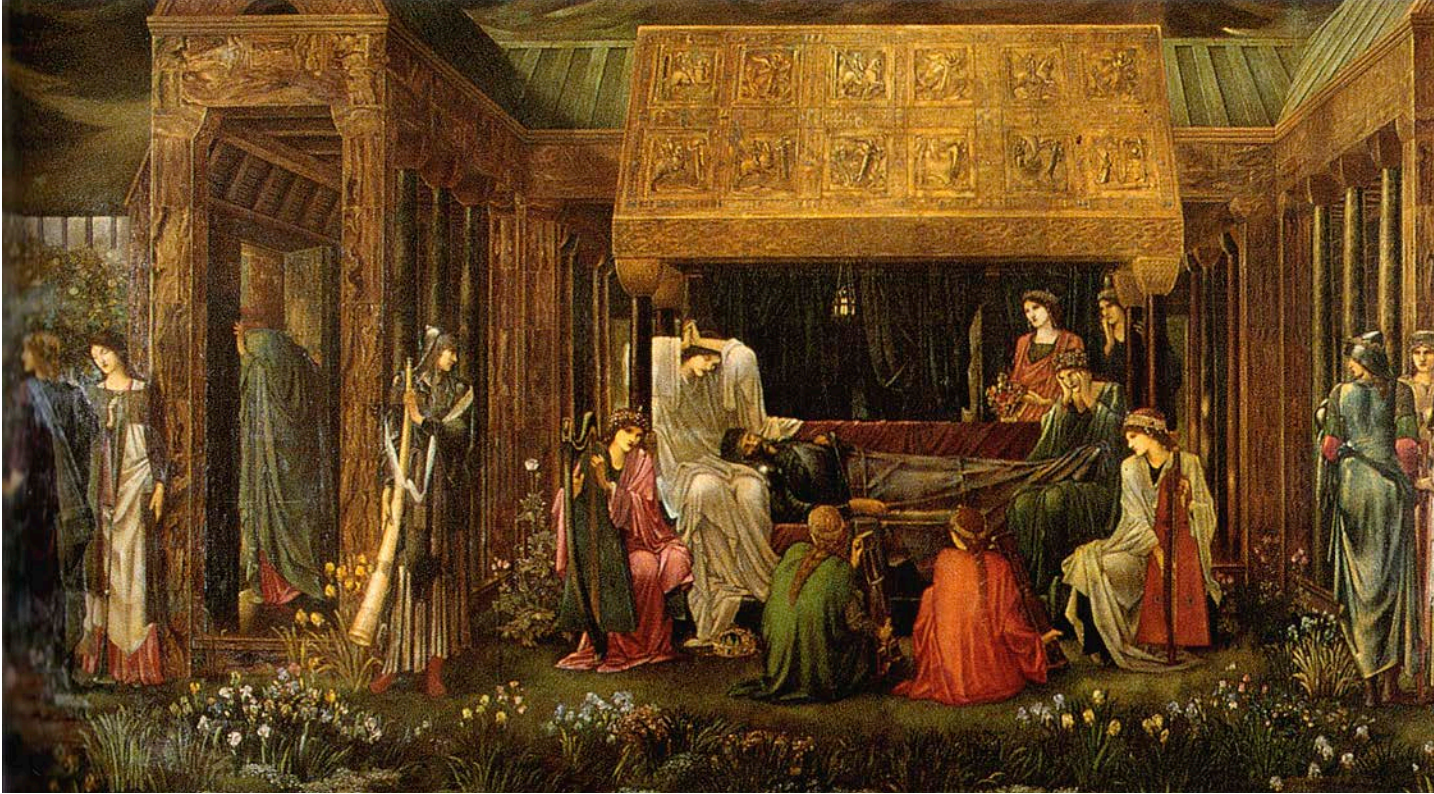
artúrica i la fantasia es va anar fent cada cop més gran. Chrétien de Troyes, un poeta francès que escrivia en xampanyès i que era contemporani de Geoffrey de Monmouth, va fer carrera amb les novel·les de cavalleries d'univers artúric. A més, va afegir-hi Lancelot i el Sant Greal. Arran d'aquests dos primers referents es va convertir en un tema estrella de la literatura medieval fins que, amb el Renaixement, va caure en l'oblit durant segles. Al XIX el Romanticisme va ressuscitar el gènere i el codi ètic dels *gentlemen* va emmirallar-se en els pulcres valors artúrics. Actualment encara s'alimenta el mite. Fa deu anys Clive Owen va fer de rei Artús i ara s'està rodant una pel·lícula amb Jude Law.

El general escocès

L'Artús llegendari el coneixem amb escreix. Però què en sabem, de l'Artús històric? Va existir realment un personatge que inspirés el mite i, si és així, qui era? És un tema de discussió atàvic entre els experts. El doctor Andrew Breeze, professor i investigador de la Universitat de Navarra, acaba de publicar un estudi que intenta demostrar que Artús sí que va existir i que va ser un general escocès.

Una de les fonts de l'estudi anglès és *La història dels britans*, una crònica del segle IX escrita en llatí i atribuïda al monjo gal·lès Nennius. El text parla d'Artús i esmenta nou llocs on va lliurar dotze batalles. Sempre hi ha hagut un gran debat a l'hora de desxifrar la ubicació que designen els noms antics. Ara, Breeze creu haver localitzat tots els emplaçaments.

L'especialista en estudis cèltics ha explicat a EL TEMPS la seva metodologia. Primer va estudiar tot el que s'havia escrit sobre el tema i es va adonar que els estudiosos coincidien en la ubicació d'alguns d'aquests nou llocs. Per exemple, tothom està d'acord que la batalla lliurada al bosc Celyddon a la qual fa referència la crònica llatina, va tenir lloc a l'actual bosc Caledonian, a la zona escocesa de les Southern Uplands. →

Un mapa creat per Andrew Breeze amb els emplaçaments on creu que Artús va lliurar les seves batalles.

particularment a un clàssic de William J. Watson, professor d'estudis cèltics a la Universitat d'Edimburg durant els anys 30 i 40 del segle XX i un dels grans erudits escocesos del moment. Al llibre de Watson, *Història dels topònims celtes d'Escòcia*, Breeze va trobar "evidències" per relacionar quatre dels noms que apareixen a *La història dels britans* amb ubicacions actuals. "De sobte va emergir un patró, tot apuntava al nord de l'illa. Set ubicacions pertanyien al sud d'Escòcia i dues al nord d'Anglaterra, a la frontera".

L'estudi, titulat *L'Artús històric i l'Escòcia del segle VI* i publicat per la Universitat de Leeds, té implicacions tremendes. Segons l'autor, hauria de forçar un canvi en els llibres de text... I és que, tant la llegenda com els estudis d'altres investigadors que defensen l'existència històrica d'Artús, sempre havien parlat d'un rei de descendència romana que va anar lluitant amunt i avall per l'illa per expulsar els invasors anglosaxons. De fet, la famosa batalla de Mont Badon, que hauria enfrontat els britons i els anglosaxons al sud d'Anglaterra, sempre s'ha relacionat amb el rei Artús. Segons Breeze, però, ell no hi va tenir res a veure. Les antigues fonts

vernacles que parlen d'Artús, diu, mai no esmenten aquesta batalla –ni tampoc no es refereixen a Artús com a un rei.

Havent establert el perímetre d'acció, l'estudi conclou que Artús va ser un general escocès. A més, defensa que no lluitava contra els anglosaxons sinó contra altres grups de britons. Fins i tot s'aventura a suggerir que era del regne independent de Strathclyde –a la zona de Glasgow– perquè les batalles estan situades a les seves fronteres, que són les que Artús devia voler protegir dels altres regnes britons.

Un segle abans, al V, quan les tribus angles i saxones van envair Gran Bretanya, molts dels britons es van desplaçar cap a Gal·les i cap a Cornwall –al sud-oest de l'illa– i d'altres van anar a l'actual sud d'Escòcia, on van formar regnes. El regne que més temps va resistir, ens explica Breeze, va ser precisament el de Strathclyde, que va durar fins al segle XI. La llengua la van aguantar fins al XII. Parlaven el cúmbric, una llengua celta similar al gal·lès que ara naturalment ja és extinta. No era aquesta, però, la parla d'Artús. Ell és més antic, encara parlava britó comú, que va ser la llengua celta de l'illa durant l'imperi romà, una llengua mare que

→ Per contra, hi ha ubicacions no tan clares que despertin polèmica. Breeze, mirant de resoldre l'enigma, va recórrer a llibres especialitzats en toponímia,

MORT. *The last sleep of Arthur in Avalon* (1898), obra d'Edward Burne Jones. El professor Andrew Breeze situa la mort d'Artús l'any 537 a la batalla de Camlan.

de demostrar que estava equivocat”, explica Breeze un punt orgullós.

A banda de les conclusions extreptes de *La història dels britons* i dels *Analns de Gal·les*, hi ha més motius pels quals el professor està convençut que Artús va ser real. Per exemple, l'origen del seu nom. Especialista en el camp de l'aparició de l'anglès i de la seva relació amb el llatí i altres llengües preromàniques, l'investigador destaca que Arthurian –la fórmula gal·lesa del nom– no és d'origen celta sinó que ve del nom llatí Artorius. “Cal tenir en compte que l'illa va estar ocupada pels romans durant quatre segles i que els britons van introduir a la seva llengua moltes paraules i molts noms llatins. Si Artús hagués estat

un personatge sobrenatural ideat per la mitologia celta, seria molt sorprenent que tingués un nom llatí”, argumenta el professor.

També ens explica que el 1890 l'estudiós alemany Heinrich Friedrich Zimmer va trobar que, a partir de l'any 550, molts prínceps de les famílies reials d'Escòcia i Gal·les van rebre el nom de d'Artús. Per a Breeze, aquest fet evidencia que havia existit una figura històrica amb aquest nom en un passat recent. “Segur que era un general molt valent, admirat i d'èxit, per això aviat va esdevenir llegenda. Ara bé, darrere la llegenda s'amaga un personatge històric, un gran personatge de la història d'Escòcia”.

pels voltants de l'any 600 va començar a fragmentar-se en moltes d'altres, com ara el gal·lès medieval, el còrnic, el bretó i el cùmbric.

A banda de *La història dels britons*, el professor basa les seves conclusions en informacions extreptes dels anomenats *Analns de Gal·les*, un conjunt de cròniques compilades al voltant del segle X però basades en fonts molt més antigues. Expliquen, per exemple, que Artús va morir l'any 537 a la batalla de Camlan. “L'arqueòleg O.G.S. Crawford va identificar Camlan com un emplaçament del Mur d'Adrià, prop de Carlisle. De nou, la informació col·loca Artús al nord de l'illa”, remarca Breeze.

L'estudi d'aquest investigador, membre de la Royal Historical Society, és el primer que planteja l'origen escocès d'Artús. El pes del debat, però, sempre ha girat al voltant de la seva pròpia existència. David Dumville, professor d'història a la Universitat escocesa d'Aberdeen, va publicar un treball l'any 1977 en el qual esquarterava la idea de l'Artús històric. “Aquest professor, extremadament reconegut, va fer que entre els experts en estudis cèltics predominés la idea que Artús era una figura purament llegendaria. Alguns estem mirant

OBRA COMPLETA
I
Nova edició, revisada

Vicent Andrés Estellés

Ciutat a cau d'orella
Donaçà amagat
La nit d'Hind Paris
El monjo
Tratament d'Horaci
L'entrevista
La il·lusió que s'obri tot els punys

34

OBRA COMPLETA
II
Nova edició, revisada

Vicent Andrés Estellés

Els cinc presidis
Mort i pau
El primer llibre de les eglésies
Els cantons Clonant
L'Universitat Clonant de Gandia
L'engany començat
Llibre de meravelles

34

OBRA COMPLETA
Vicent Andrés Estellés
Volums I i II

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com